

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בחג השבועות תשע"ז לפ"ק

בעיר בארא פארק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויזן - גליון תקפ"ב

בכניסת החג

עומדים בכניסת החג של זמן מתן תורתנו, אשר היום בחר ה' אותנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, והיום הזה נהיית לעם לה' אלקיך, היום זכינו להתעלות להיות בנים למקום, את ה' האמרת היום להיות לך לאלקים וגו', וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה וגו', ולתתך עליון על כל הגויים וגו', ולהיותך עם קדוש לה' אלקיך (דברים כו-יח). וברש"י האמרת והאמירך, אין להם עד מוכיח במקרא ע"ש. והיינו שלא מצינו דוגמא ללשון זה בשום מקום בתורה. והיא לרמז כי תואר נעלה כזה, שאנו מבטאים בזה הקשר שבין ישראל לאביהם שבשמים, אין כדוגמתו בכל לשונות הביטויים.

ומסיים כי חולת אהבה אני, ובמדרש (שם) אף על פי שאני חולה, אהובה אני לו ע"כ. והיינו שגם כאשר יש חלישות ורפיון בעבודת ה', אנו אהובים לפניו, כדרך האב לבנו, שגם כאשר הוא סכל ופתי, יש אהבה מאב לבנו. ויש לומר גם להיפוך, כי חולת אהבה אני, אף על פי שאני חולה וחלש בעבודתו, מכל מקום האהבה שלנו לה' לא נחלש גם בחלינו, וגלוי וידוע לפניו שרצונו לעשות רצונך, ומי מעכב שאור שבעיסה ושיעבוד גליות, ובבוא זמן מתן תורתנו, אנו שמחים בהתורה, ומצפים לקבלו מחדש בהתחדשות כימי קדם.

*

ואמר סכמוני באשיות, ובמדרש (שם) בשתי אשות, בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה ע"כ. והיינו כי התורה נמשלה לאש, כמו שנאמר הלא כה דברי כאש (ירמיה כג-בט). ויש לומר עוד דאיתא בגמרא (שבת פח.) דרש רבי סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, באו ששים ריבוא של מלאכי השרת, לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים [מזיו השכינה], אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. וכיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום [כל אחד ואחד נטל כתר] שנאמר (שמות לג.) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. אמר רבי חמא ברבי חנינא בחורב טענו [הכתרים], והכי משמע את עדים אשר היו להם מהר חורב] בחורב פרקו [דמשמע

שלמה המלך אומר, הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה, סמכוני באשיות רפדוני בתפוחים, כי חולת אהבה אני (שיר ב-ד). ובמדרש רבה (שם) אמרה כנסת ישראל הביאני הקב"ה למרתך גדול של יין, זה הר סיני, ונתן לי שם דגלי תורה ומצות ומעשים טובים, ובאהבה גדולה קבלתים, שנאמר ודגלו עלי אהבה ע"כ. והכוונה שהתורה הקדושה נמשלת ליין, שאין כתכונתה בכל שאר המשקאות, שבכל כוס וכוס שהוא מוסיף לשתות הוא נעשה שמח יותר, ומתחיל גופו להשתנות, בתנועותיו בחיצוניות, ובדעתו בפנימיות, מופרש מכל מה שמתהווה סביב לו, ונעשה כאדם אחר. וכמו כן היא התורה הקדושה, האדם נברא בחומר גס, במדות מושחתות, והנכנס למרתך של יין ושותה, כל דיבור ודיבור של תורה מעדן את האדם, הן הנהגתו החיצונית והן השקפתו הפנימית, והיום הזה הביאני ה' בסיני אל בית היין, שנתעלנו להיות עליון על כל גויי הארץ. ובכל כוס של תורה שאנו שותין, מרגישין ביתר

נמי ויתנצלו את עדים מהר חורבן וכו'. אמר ריש לקיש עתיד הקדוש ברוך הוא להחזיר לנו שנאמר (ישעיה לז-י) ופדויי ה' ישובו ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם ע"כ. ואם כן באמירת נעשה ונשמע קיבל כל אחד מישראל שני כתרים של אור מזיו השכינה, אשר היא אש אוכלת (דברים ד-כד), וסמכוני בשתי אשות, היינו שני הכתרים שקבלנו במתן תורה.

*

ונברכת משה רבינו לשבט לוי אמר, תומיך ואוריך לאיש חסידך אשר נסיתו במסה וגו' (דברים לג-ח). ונראה דלכאורה יש לדקדק על אומרם שבשעה שהקדימו נעשה לנשמע באו ששים רבוא מלאכי השרת ולכל אחד מישראל קשרו שני כתרים, הלא מספר זה היא רק המספר של בני ישראל, אבל בני לוי לא התפקדו בתוכם, וכל פקודי הלויים וגו' מבן חודש ומעלה, שנים ועשרים אלף (במדבר ג-לט), ומה נעשה עם כתריהם. [ועיין ברש"י פ' פקודי (לח-כו) וברא"מ שם, ובאור החיים הק' פ' במדבר (א-ב)].

אמנם איתא במדרש (במדבר ב-ג) בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני, ירדו עמו כ"ב אלף של מלאכי השרת שנאמר (תהלים סח-יח) רכב אלקים רבותים אלפי שנאן וכו' ע"ש. ובפסיקתא רבתי (פרק כא) הוסיפו, אמר רבי לוי גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שכל השבטים אינם עומדים בשבועתם בתומיהם, ושבטו של לוי עומד בתומו, לפיכך ירדו עם הקב"ה על הר סיני, וביד כל אחד ואחד עטרה לעטר בה כל אחד ואחד מבני שבטו של לוי ע"כ. ואם כן קיבלו גם הם בפני עצמם הכתרים מהרכב אלקים רבותים שירדו במתן תורה.

ומעתה יתכן לומר, שהגם שבשעת החטא ירדו מאה ועשרים רבוא מלאכי חבלה ופרקום, היינו רק הששים רבוא כתרים של ישראל, כיון שהם חטאו בחטא העגל, אבל שבט לוי שלא נכשלו מהם גם אחד שנאמר (שמות לב-כו) ויאספו אליו כל בני לוי (רש"י דברים לג-ט), על כן לא הוטר מהם השני כתרים לעולם, ונשאר עליהם אור זיו השכינה לעולם. ואיתא בתרגום יונתן (שמות לב-כה) דהוה שמא רבא ויקירא חקיק ומפרש ביה ע"כ. וכן איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מו) ששם המפורש היה חקוק עליה ע"ש. וכיון שעל בני לוי נשארו הכתרים, הכריז משה מי להוי"ה אלי (שם לב-כו), שמי שנשאר עליו השם המפורש החקוק בכתרו, יתאסף אליו.

ועל כן שפיר שיבח משה רבינו את שבט לוי על מה שעמדו בנפשם ולא חטאו, ואמר תומיך ואוריך לאיש

חסידך, שהם עמדו בשבועתם בתומיהם (כלשון המדרש הנ"ל), ואוריך, הם נשאר בהכתרים של אור זיו השכינה עליהם. ועל כן זכו אשר יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל, כיון שנשאר עליהם אור השכינה, והרי אמרו וה' עמו (שמואל א טז-יח), מלמד שהלכה כמותו בכל מקום (סנהדרין צג).

*

ובהקדמת שו"ת בית הלוי כתב לדקדק למה תלה רבי סימאי את קשירת הכתרים דוקא במה שהקדימו, ולא בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, ומוכח דרק על ידי ההקדמה זכו להני שני כתרים. גם להבין למה אמרו ישראל נעשה ונשמע, ולא נשמע ונעשה. וכתב דאיתא בזוה"ק (פ' אחרי מות) נעשה בעובדין טבין, ונשמע בפתגמין דאורייתא. הרי דנעשה הוי קבלה על קיום המצות, ונשמע הוי קבלת לימוד התורה הקדושה. והנה ידוע דלימוד התורה הוא משני פנים, א' כדי לידע היאך ומה לעשות, ואם לא ילמוד היאך יקיים, ולא עם הארץ חסיד, וגם הנשים שאינם מחוייבות בלימוד התורה מכל מקום מחוייבות ללימוד במצות הנהגות בהן, וכמו דאיתא בבית יוסף (סימן מז) בשם הרוקח דמשום הכי מברכות ברכות התורה. אמנם באנשים יש עוד מעלה אחת על הנשים, דנשים בלימודם אינם מקיימות שום מצות עשה רק הוי מבוא לקיום המצות, ונמצא דהלימוד אצלם הוי מבוא להתכלית שהוא קיום המצות ולא הוי תכלית בעצמו, אבל באנשים הוי הלימוד גם מצות עשה מעצמו וכמו הנחת תפילין וכדומה. ונמצא הוי שתי בחינות, מבוא להמצות וגם תכלית בפני עצמו.

והנה אם היו אומרים ישראל נשמע ונעשה, לא היה במשמעות קבלתם רק עול מצות, אלא שמוכרחין ללמוד קודם כדי שידעו היאך לעשות, והיה נשמע נמשך ומבוא לנעשה, ונעשה הוי התכלית, והיה רק קבלה אחד. ומשום הכי אמרו נעשה, ומובן מאליו שמוכרחין ללמוד מקודם, ואחר כך אמרו נשמע. ונמצא דהוי נשמע תכלית מצד עצמו גם כן, דגם כאשר לא יצטרכו ללמוד משום עשייה, גם כן ילמדו מצד עצמה. ונמצא על ידי ההקדמה, נעשה ב' קבלות של ב' תכליתים, עול מצות ועול תורה. וזהו שאמרו בשעה שהקדימו, והוי ב' קבלות עול מצות ועול תורה, ירדו ס' ריבוא מלאכי השרת וקשרו לכל אחד מישראל ב' כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, דעל ידי ההקדמה זכו לב' כתרים ודפח"ח.

אך לכאורה לפי זה יש להבין, למה כאשר חטאו בחטא העגל ניטלה מהם שני הכתרים. בשלמא הכתר

בתירא, אמר ליה בני פתח פיך ויאירו דבריך, שאין דברי תורה מקבלין טומאה, שנאמר הלא כה דברי כאש נאם ה', מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה אינן מקבלין טומאה ע"כ. ובדרשות חתם סופר השלם (לשבועות דרוש כח) כתב, דלשון אין דברי תורה מקבלין טומאה קשה להולמו, כי לא על דברי תורה אנו דנין אלא על מקבלי התורה בטומאה ע"ש. ונראה בביאורו, דהנה כתיב בטהרת המקוה, אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור (ויקרא יא-ל), וברש"י מים המחוברים לקרקע אין מקבלין טומאה. ועוד יש לך ללמוד, יהיה טהור, הטובל בהם מטומאתו ע"כ. והיינו כי שתי הדרשות הללו מאוחדים יחד, דאם מים מחוברים לקרקע היו מקבלים טומאה, הרי הנכנס לטבול כאשר נגע ברגלו של המים טימא כל המקוה, ואיך יוכל המים טמאים לטהרו. ולכן אמר הכתוב כי מעין ובור מקוה מים אינן מקבלים טומאה, וממילא יוכל המקוה לטהר את הטמא הטובל בו מטומאתו.

[ועיין] בשו"ת חתם סופר (י"ד סימן ר"ג) שכתב, וראיתי מקדמון אחד, ושכחתי מקומו בעת, דמסברא אמרינן דאיך אמר רחמנא ירחץ בשרו במים, הלא המים מתטמאים מהטובל בהם וחוזרים ומטמאים הטובל. ואפילו למאן דאמר לטמא אחרים לאו דאורייתא רק טומאת עצמן יש בהם, מכל מקום הוי חוקה טפי מפרה אדומה זו שיטהר הטובל ויטמא המים, אלא על כרחך קרא אסמך אסברא חיצונה שירחץ במים שאינם מתטמאים, והם המבוארים בקרא דאך מעיין ובור מקוה מים יהיה טהור. נמצא כל התנאים שצריך שיהיה טהור ואינו מקבל טומאה, דהיינו מה מעיין בידי שמים אף מקוה בידי שמים, ודוקא מעין אף בזוחלין ומקוה באשבורן דוקא, וכל כיוצא בזה שאינו מקבל טומאה ויש לו דין מחובר, אותן מים כשרים לירחץ בשרו במים, אבל כל שחסר אחד מאלו התנאים ומקבל טומאה, אין הטמא עולה מטומאתו לטהרה, ועל סברא זו נבנו כל הלכות מקוואות על פסוק זה עכ"ל ק].

והנה בלעם בברכתו אמר, מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל, כנחלים נטיו כגנות עלי נהר (במדבר כד-ה). ודרשו חז"ל (ברכות טז.) מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה, אף אהלים מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות ע"כ. ואם כן דברי תורה מטהרין את האדם כמו נחל, ומעלהו מטומאה לטהרה. אך אם היה הלומד מטמא את הדברי תורה בטומאתו, לא יוכל התורה ההיא לטהרו. אך התורה היא כמו הנחל, שמים המחוברים לקרקע לא מקבל טומאה, כך דברי תורה אינן מקבלין טומאה, שאי אפשר להלומד לטמאותה, ועל כן הלומד תורה בכל מצב שהוא, התורה מטהר את האדם.

שקבלו עבור 'נעשה', הרי נכשלו ולא עשו דבר ה'. אבל הכתר שקבלו עבור קבלת עול לימוד התורה, הרי בזה לא פגמו, ולמה ניטל מהם גם זה. אמנם הקב"ה בא להורות לנו בזה, כי לימוד התורה בלי עשיה, אין לה חשיבות, וכמו שאמרנו (תנחומא עקב ו) כל הלומד תורה ואינו משמר אותה, נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו שנאמר (דברים ח-א) כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות ע"כ. וכמו שמבקשין בתפלה, ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד, אבל התכלית מכל זה, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה, ורק אחר שמקבל עליו 'נעשה', יש חשיבות ל'נשמע'. ונעשה ונשמע אמרו כאחד (בזמירות שב"ק), ואין לה חשיבות בנפרד, ואם לא יכלו ישראל לעמוד ב'נעשה' נפלה פגם גם בהנשמע, וניטל מהם שני הכתרים.

אך אף על פי כן איתא במדרש (ילקוט ירמיה רסד) משל למטרונא שהכניס לה המלך שני הדסים, אבדה אחד מהם והיתה מצירה עליו. אמר לה המלך שמרי את זה כאלו שמרת את שניהם, כך כיון שעמדו ישראל על הר סיני אמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, אבדו את נעשה ועשו להם עגל מסכה, אמר להם הקב"ה שמרו את נשמע כאלו שמרתם את שניהם, וכיון שלא שמעו אמר הקב"ה (ירמיה ב-ד), שמעו דבר עד שלא תשמעו דבר ע"כ, והיינו שגם כאשר נכשל האדם ואיבד את מאמרו שאמר נעשה, שיקיים מצות ה' בכל פרטיה, מכל מקום הקב"ה אומר הלואי אותי עזבו ואת תורתי שמרו, מתוך שהיו מתעסקין בתורה, המאור שבה היה מחזירן למוטב (פתיחתא איכ"ר ב). ובכל מצב שהאדם עומד לא יתייאש, שמרו את נשמע, לקבוע עתים לתורה, להטות אזנו לשמוע דברי תורה, כי התורה היא תבלין נגד היצר הרע.

*

ואיתא בגמרא (שבת פו:) שבמתן תורה טבלו ישראל בלילה שלפניה, שלא יהיו טמאים בקבלת התורה. ופריך עלה והא טבולי יום נינהו (והיינו שגם אחר הטבילה נשאר על אדם טומאה קלושה, כשני לטומאה, לפסול תרומה וקדשים במגעו, ואסור בכניסה למקדש). ומשני ניתנה תורה לטבול יום ע"כ. וזה בא להורות, שאחר שאדם עושה פעולה לטהר עצמו, שנכנס למקוה לטבול, הגם שעדיין לא נטהר לגמרי, ויש עליו טומאה קלה, יכולין לקבל התורה גם כאשר לא מטהר לגמרי.

ומצינו בגמרא (ברכות כב.) מעשה בתלמיד אחד [בעל קרי היה] שהיה מגמגם למעלה מרבי יהודה בן

יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה, ועלה רמזה דין הוא, אשרינו מה טוב חלקנו.

וראשית הקבלה היא 'שמע', לקבוע עתים לתורה מדי יום ביומו. בזמן האחרון נתרבה לימוד התורה במדריגה רבה, ונתייחד הרבה מסגרות של לימוד מסכתות בסדר קבוע, כי זה לעומת זה עשה אלקים, שנתרבה הנסיונות בכלים הטכנולוגיים, על כן בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין. ומוטל על כל אחד להסתגר במסגרת של תורה, וטעמו וראו כי טוב ה', שירגיש טעם חדש בחשיבות ימי חייו.

מתן תורה היא יום חתונתו ויום שמחת לבו (תענית כו:), השמחה היותר גדולה לאדם בימי חייו. ואיתא במדרש (ילקוט שמות רעא) אמר הקב"ה לישראל, בני היו קורין את הפרשה הזו בכל שנה, ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני הר סיני ומקבלין את התורה. נצל את ימי החג לימים של התעלות, הבא לטהר מסייעין אותו, ואין לך בא לטהר יותר ממה שהכינו ישראל את עצמם בספירת שבע נקיים, שבע שבתות תמימות, לטהרינו מקליפותינו ומטומאותינו, ונוכה לכל הברכות שזכינו בקבלת התורה, שנתרפאו כל החולים וכו' וכו', עדי נוכה לקבל פני משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

בקידושא רבא יום א' דשבועות

וכמו שנאמר (ויקרא כג-טו) וספרתם לכם ממחרת השבת, מיום הביאכם את עומר התנופה וגו', עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום וגו', וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש. ולכן אמרו (ראש השנה ו:) עצרת פעמים ה', פעמים ששה, פעמים שבעה בסיון. והנה אמרו חז"ל (מנחות סה.) שהבייתוסין היו אומרים עצרת אחר השבת, שפירשו הכתוב ממחרת השבת כפשוטו. אמנם לפי קבלת חז"ל מחרת השבת הוא יום מחרת יום א' דפסח דאיקרי שבת. ואם כן לפי הבייתוסין, כל ימי הספירה וחג העצרת שבא אחריה, אינם מכוונים כפי מה שאנו סופרים היום. ושמעתי שזהו הטעם שמנהג ישראל תורה, שהרב מברך תחלה ספירת העומר בקול רם, שהוא להורות שהספירה שלנו הוא כפי קבלת חכמינו ז"ל, ואנו סופרים מספר הימים כפי מה שהחכמים שלנו מצווים עלינו לספור.

ולכאורה יש להביא ראיה עצומה לאפוקי מדברי הבייתוסין, דהא התורה קבעה חג ומועד לכל המאורעים העקריים, ליציאת מצרים ולסוכות וכו'. ואם כן

והנה הא דהתורה לא מקבלת טומאה מהלומד, הוא משום דדברי תורה נמשלה לאש שאינה מקבלת טומאה. ולכן ניתנה התורה באש, וההר בוער באש עד לב השמים (דברים ה-ב), להורות לנו לקבל על עצמינו עול לימוד התורה בכל מצב שהאדם עומד, כי התורה היא אש ואינה מקבלת טומאה, ולכן בכוחה להיות כנחל להעלות האדם מטומאה לטהרה. ועל כן כאשר הביאנו אל בית היין, למרתף של תורה בסיני, סמכוני באשיות, קבלנו חיזוק וסמיכה מהשני אשות, שנתן לנו אז התורה אשר מימינו אש דת למו, וגם בפועל היה אש בוער עד לב השמים. וזה בא להורות שלא נתייאש לעולם, ובכל מצב נוכל להתרומם לקבל על עצמינו עול התורה.

*

והנה ידוע מספרים הקדושים שבכל שנה ושנה מתעורר ענין קבלת התורה אצל כל אחד ואחד מישראל, כי על קול ה' במתן תורה נאמר (דברים ה-ט) קול גדול ולא יסף, ובתרגום ולא פסק, עד שצדיקים זכו לשמוע הקול ההוא בכל שנה בקריאת העשרת הדברות. ויש בכח כל אחד להתרומם היום ממצבו, ולקבל על עצמו מחדש עול התורה ומצותיה. ולהכיר גודל הזכיה שלנו, אשר בחר בנו מכל העמים, שעל ידי התורה אנו ברום המעלה ביותר מכל עמי הארץ. ומכל שכן גודל מעלתנו לעתיד, כאשר צדיקים

בגמרא (פסחים סח:) רב יוסף ביומא דעצרתא אמר, עבדו לי עגלא תילתא [שלישי לבטן ומובחר הוא, ומצוה לאנשי ביתו להכין לו סעודה], אמר אי לאו האי יומא דקא גרים [שלמדתי תורה ונתרוממתני], כמה יוסף איכא בשוקא [הרי אנשים הרבה בשוק ששם יוסף, ומה ביני לביןם] ע"כ. והקשו המפרשים הלא רב יוסף היה מופלג בענוה, וכאשר אמרו משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא, אמר רב יוסף לתנא לא תיתני ענוה דאיכא אנא (סוטה מט:), ואיך התפאר ביומא דעצרתא להזמין סעודה חשובה עבור מעלתו שאינו כשאר יוסף בשוקא. גם להבין הלשון, אי לאו האי יומא דקא גרים, דהוא לשון מיותר. עוד יש להבין למה בחר לסעודתו עגלא תילתא דייקא. וגם לבאר מה שקרא כאן לחג מתן תורה בתואר יומא דעצרתא, ולא אמר ביום חג השבועות, או ביום מתן תורתנו.

ונראה דהנה כל המועדים יש להם זמן קבוע מפורש בתורה, פסח בט"ו ניסן, סוכות בט"ו תשרי, וכן כולם. אבל חג השבועות מקושר עם זמן הקרבת העומר,

להבין הלא מקודם קבלו ישראל דברי תורה מסיני, ואחר כך קיבלו על עצמם דברי סופרים, ואם כן הווי ליה להקדים 'ישנים' ושוב לומר 'גם חדשים' שקיבלו לאחרונה. אך לפי מה שנתבאר אתי שפיר, כי מצות דברי סופרים קיבלו ישראל על עצמם קודם קבלתם התורה מפי ה' בסיני, שהרי קיימו דברי משה שהוסיף עליהם יום אחד, הגם שהיה רק מדברי סופרים, ואם כן מתחלה קבלנו הישנים, ושוב אחר זה קבלנו גם החדשים.

והנה בשו"ת לחם שלמה (או"ח סימן צח-ה) כתב בטעם שנקרא חג השבועות בתואר עצרת בדברי חז"ל, דכיון שהוסיף משה יום אחד מדעתו, נמצא דזמן קבלת התורה היה רוצה ה' שיהיה בחמשים לספירה, ואחר כך הסכים השי"ת שיהיה ביום נ"א לספירה כנ"ל. והנה עם בני ישראל השתוקקו מאוד לקראת קבלת התורה, והיה כל יום ויום אצלם לשנה, כי כלתה נפשם, ואמרו וחשבו מתי יגיע זמן קבלת התורה. וכשנודע להם ממש רבינו ע"ה שיתאחר עוד ביום אחד, ולא יהיה קבלת התורה עד נ"א לספירה, נצטערו מאוד. אבל בעל כרחם נעצר ונתעכב נתינת התורה, כי הסכים השי"ת על ידו. ועל כן נקרא יום חג השבועות שהוא חמשים לספירה 'עצרת', יען שעל ידי שהוסיף משה יום זה, נעצרו בני ישראל על כרחם שלא ברצונם, כי כלתה לבם ומחשבתם לשמוע ולקבל התורה מפי הגבורה ע"ש.

ומעתה יש לומר דטעמא דרב יוסף שאמר עבדי לי עגלא תילתא, דהוא לרמוז על מאמרם (שבת פח.) בריך רחמנא דיהב אוריין תליתאי [תורה נביאים וכתובים] לעם תליתאי [כהנים לויים וישראלים] על יד תליתאי [משה, שלישי לבטן, מרים אהרן ומשה] וכו' ע"ש. ואם כן 'עגלא תילתא' שהוא שלישי לבטן, רומז על משה נותן התורה, שהיה גם כן שלישי לבטן. וגם יומא 'דעצרתא' רומזת למשה שהוסיף יום אחד מדעתו, ועל ידי זה נעצר ונתעכב נתינת התורה, כי ה' הסכים על ידו.

והנה על ידי שהוסיף משה יום אחד מדעתו, גרם לישראל שיקבלו עליהם דברי סופרים, לשמוע דברי חכמי ישראל לעולמי עד, שהרי ראו שגם ה' מסכים על ידו, שלא שרתה שכינה בסיני עד יום המחרת, וזה נתן חיזוק עצום לרב יוסף, שעל ידי זה מתקבלים גם דבריו בהמון בית ישראל, להגדיל תורה ולהאדירה. ועל כן ביומא 'דעצרתא', שנקרא כן על שם שהוסיף משה יום אחד מדעתו, אמר עבדי לי 'עגלא תילתא', לרמוז על משה שהיה שלישי לבטן. ואמר 'אי לא האי יומא', שהוסיף משה מדעתו, 'דקא גרים',

הדין נותן שיקבע חג לזמן מתן תורתנו, אשר כל התכלית של יציאת מצרים היתה רק עבור זה, בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה (שמות ג-יב). ולפי דברי הצדוקים אין שום חג בתורה על נתינתה, כי חג השבועות הוא בסיום ימי הספירה, ולפעמים זה חל ביום ט' י' י"א בסיון, שאין לה שום קשר עם מתן תורה. אבל לפי מה שקיבלו חכמינו ז"ל שמתחילין לספור תמיד ביום ב' דפסח, אם כן תמיד חל חג השבועות או ביום של מתן תורה או בזמן הכנתה בשלשת ימי הגבלה, ושפיר יש חג למתן תורה. ומהאי טעמא נראה דלא קבעה הכתוב יום ידוע להיות חג למתן תורה, אלא שזה תלוי בפירושא של ממחרת השבת, שיש לדון ולפלפל בפירושו, ורק חכמינו ז"ל ביארו לנו כוונתה, כדי שנדע כי קבלת התורה היא חג לנו רק כאשר אנו מקבלים אותה על דעת חכמי ישראל.

וכמו כן למד לנו משה רבינו דבר זה בעת מתן תורה, שהוסיף להם יום אחד מדעתו (שבת פז.), ואמר להם היו נכונים לשלשת ימים (שמות יט-טו), ובודאי שלא אמר כן להם מפי ה', אלא מסר להם דברי ה', וקדשתם היום ומחר, ושוב אמר שהוא מוסיף להם יום אחד מדעתו. ואמר להם ראו כי ה' יסכים על כח החכמים, שלא יתגלה שכינתו על הר סיני רק אחר פרישה של שלשת ימים. ובזה לימד אותם דעת להשכיל שיש להאדם לבטל עצמו כליל לדעת חכמי ישראל. (ועיין תפארת שלמה לשבועות בזה).

ופירשו בזה הכתוב, ויהי קול השופר הולך וחזק מאד, משה ידבר והאלקים יעננו בקול (יט-ט), דלכאורה היה הכתוב צריך לומר משה דבר והאלקים ענהו בקול, בלשון עבר. אך הרי משה הוסיף יום אחד לימי ההכנה, והשם יתברך הסכים לכך, והשכינה נתגלתה רק ביום השלישי. בזה נתברר כוחה של תורה שבעל פה, שתקנתם של חכמים נעשית תורה. יוצא איפוא שקול השופר אשר נשמע רק ביום השלישי, הכריז ואמר, כי לתמיד ולדורי דורות כאשר 'משה ידבר', כלומר מנהיג הדור המסמל את משה, ידבר את דברו, יהא ידוע לכל, כי 'האלקים יעננו בקול', שזהו קול האלקים והסכמתו נתונה על זה ודפח"ח (הובא במעינה של תורה פ' יתרו).

ובזה נראה לבאר מה דאמרו (עירובין כא.) חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך (שיר ז-ד), הללו דברי תורה והללו דברי סופרים [חדשים, דברי סופרים, גם ישנים, דברי תורה, דודי צפנתי לך, ושמרתי כל אלה לשמך]. אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה, רבונו של עולם הרבה גזירות גזרתי על עצמי, יותר ממה שגזרת עלי, וקיימתים ע"כ. ולכאורה יש

שיקבלו ישראל עליהם דברי חכמים, אם כן לא היו מצייתין לדבריו שהם דברי סופרים רק לדברי תורה, הרי 'כמה יוסף

איכא בשוקא', ולא היו דבריו מתקבלין יותר מדבריהם, ועל כן שמח שעל ידי יזכה להעמיד הדת על תלה.

נעילת החג

*

ונראה בביאור הדברים דאיתא בגמרא (פסחים סח:) אמר רבי אלעזר הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, מאי טעמא יום שניתנה בו תורה הוא ע"כ. וכבר הקשו המפרשים דאדרבה הוי לן להקדיש היום כולו לה', ולא להתענג בבשר ודגים. אך הענין הוא דאיתא בגמרא (ברכות לה:): ואספת דגנך וגו' (דברים יא-יד), מה תלמוד לומר, לפי שנאמר (יהושע א-ח) לא ימוש ספר התורה הזה מפיו, יכול דברים ככתבן [שלא יעסוק בדרך ארץ], תלמוד לומר ואספת דגנך, הנהג בהן [עם דברי תורה] מנהג דרך ארץ דברי רבי ישמעאל. רבי שמעון בן יוחי אומר, אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וכו' תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים שנאמר (ישעיה סא-ה) ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו', ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי עצמן שנאמר ואספת דגנך. אמר אביי, הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן, כרבי שמעון בן יוחי ולא עלתה בידם ע"כ.

וביאר במהרש"א, דודאי יש צדיקים גמורים דמקויים בהו שמלאכת עצמן נעשית על ידי אחרים, אלא דמועטים המה, כדאמר רבי שמעון בן יוחאי גופיה (סוכה מה:): ראיתי בני עלייה והם מועטים וכו'. וכיון דמועטין הם כל כך, אין לכל אדם לסמוך על זה, לומר שאיני עושה מלאכה כלל לפי שמלאכתי נעשית על ידי אחרים שצדיק גמור אני, דשמא הוא טועה ואינו צדיק גמור. וזהו שאמר הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן, דרוב עולם אינן צדיקים גמורים, והרבה עשו כרבי שמעון בר יוחאי ולא כו', לפי שרובם אינן צדיקים גמורים כרבי שמעון בר יוחאי, וכמו ששינו (אבות ב-ב) יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ ע"כ.

ומבואר מזה כי נתנית התורה לישראל לא ניתנה להיות פרוש מכל עניני עולם, אלא הנהג בהן מנהג דרך ארץ, וכמו שאמר הכתוב (משלי ג-ו) בכל דרכיך דעהו, וכדאיפסק בשלחן ערוך (אור"ח סימן רלא) שכל מעשיך יהיו לשם שמים, שאפלו דברים של רשות, כגון האכילה והשתיה וההליכה והישיבה והקימה והתשמיש והשיחה

ידוע מספרים הקדושים שבכל שנה בבוא זמן מתן תורתנו, מתגלה מחדש הארת מתן תורה בכל פרטיה בכל אחד ואחד מישראל, לקבל על עצמו עול התורה בהתחדשות, על דרך בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים (רש"י דברים כו-ז). ואם כן יש הוראה לכולנו בכל שנה, גם מה שדיבר ה' עמנו בגמר הניתנה, שאמר הכתוב (דברים ה-כז) שצוה ה' למשה, לך אמור להם שובו לכם לאהליכם, ואתה פה עמוד עמדי. אשר לכאורה דיבור זו נראה כמיותר, כי בודאי לא יתעכבו שם תמיד, וסופן ישובו לאהליהם (ועיין בגמרא ביצה ה:). וגם מה שאמר להם שובו לכם לאהליכם, בודאי שהיא ללא צורך.

עוד מצינו שדיבר ה' לישראל בסיום מתן תורה, ויאמר ה' אל משה כה תאמר אל בני ישראל, אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם וגו' (שמות כ-ט). וברש"י הקשה, שכתוב אחד אומר וירד ה' על הר סיני (שם יט-ב). אלא הרכיז שמים ושמי השמים והציען על ההר. וכן הוא אומר (תהלים יח-י) ויש שמים וירד ע"כ. ויש להבין לאיזה צורך הזכיר להם ה', שראו כי מן השמים דברתי, שהרכיז השמים על ההר וכה דיבר עמהם, ולמאי נפקא מינה, אם מהר סיני דיבר אליהם, או שזה היה מן השמים שירד על ההר.

ומתחלה נבאר מה שנאמר במתן תורה, וההר בוער באש עד לב השמים (דברים ד-ב). ולכאורה אם הרכיז השמים על ההר, אם כן מה שההר היה בוער עד לב השמים, הוא אש קטנה מאד, ולא הגדיל הדברים במה שהיה בוער עד לב השמים. ויש לומר כי בקריעת ים סוף נאמר (שמות טו-ח) קפאו תהומות בלב ים. ופירש במכילתא, היאך לבו של אדם נתון, משני חלקים ולמעלן, כך קפה עליהם הים משני חלקים ולמעלה ע"כ. (וכן פירש באבן עזרא שם). והכוונה שאם היו המים נבקעים ממש עד קרקעיתו של ים, היו צריכין לירד עד התהום, ושוב לעלות משם, על כן שני חלקים מהם לא נבקעו אלא קפאו תהומות בלב ים. וכמו כן יש לומר במתן תורה לא היה ההר בוער באש עד השמים, אלא עד 'לב' השמים, כי נכנס האש בשמים עד שני חלקים ממנה. וכיון שעוביו של רקיע מהלך חמש מאות שנה (חגיגה יג.), אם כן היה האש גבוה מהלך של מאות שנה.

כמו אותיות 'כס' שהשם שמלפניו מקדשו. אמנם זהו רק להכלל ישראל, שהרבה אינם יכולים לעשות כרבי שמעון, אבל 'אתה' ודכוותך 'פה עמוד עמדי', העבודה של יושבי אהלה של תורה היא, לפרוש עצמם מן העולם כפי מה שיוכלו, ודרכה של תורה פת במלח תאכל וכו', ולהם לא נאמר שובו לכם לאהליכם, אלא פה עמוד עמדי, בהר סיני, לקבל על עצמם עול תורה בכל פרטיה.

*

עוד יש לומר בטעם שהרכיב ה' במתן תורה את השמים לארץ, דהנה הכתוב אומר (דברים י"ד) הן לה' אלקיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה. ולכאורה פרט הדברים שלא כסדרן, שאם הולך מן הקל אל הכבד, היה צריך לומר הארץ והשמים ושמי שמים, ואם הולך מן הכבד אל הקל, היה צריך לומר הן לה' שמי השמים והשמים והארץ.

וכתב באלשיך דהענין הוא, כי באמת עבודת השמים וצבאיה חשובה עד מאד, המלאכים משרתי א-ל אשר כולם אהובים וכולם ברורים וכולם קדושים וכולם עושים באימה וביראה רצון קונם, מי יוכל להדמות לעבודתם. ולכן אנו מספרים בברכת יוצר אור, קודם תפלת העמידה, עבודת המלאכים אשר עונים באימה ואומרים ביראה קדוש וכו', כדי שנעלה על דעתינו חיוב העבודה לה' בלב שלם. ואנו אומרים נקדישך ונעריצך כסוד שיח שרפי קודש. אבל לעומת זה העבודה הקטנה של עם ה', המייחדים שמו תמיד למטה בארץ, גדולה וחשובה יותר, שהרי המלאכים הללו אינם בעלי בחירה, וכלום יצר הרע יש ביניכם (שבת פ"ט), והם רואים תמיד כבוד ה' לנגד עיניהם, ואין חידוש במה שהמה מפארין שמו בכל עו. לא כן אנו למטה, בעלי חומר ובעלי תאוה, יצר לב האדם רע מנעוריו, ויצרו מתגבר ומתחדש עליו בכל יום, ונפשו של אדם מחמדתן, ואף על פי כן הוא כובש את יצרו ואינו הולך בשרירות לבו, והוא מהפך החומר לצורה, עבודתו חשובה יותר מעבודת המלאכים. ולעתיד יהיה מחיצתן של ישראל לפני מלאכי השרת, עד שהמה יצטרכו לשאול לישראל מה פעל א-ל (רש"י בלק כג-כד). ואם כן באמת סדר הכתוב על מכונו, שמתחיל למנות ממטה למעלה, הן לה' אלקיך השמים, המדריגה הקטנה ביותר, ושוב בא שמי השמים שהיא חשובה יותר מהשמים, ושוב בא הארץ וכל אשר בה, שהיא במעלה היותר חשובה, ועומדת למעלה מן השמים ושמי השמים, כי עבודת ישראל למטה חשובה ביותר ע"כ.

והנה כל זה הוא רק אחר שקבלו ישראל את התורה, והם מוסרים נפשם על קוץ וקוץ שבתורה, עם הנסיונות

וכל צרכי גופך, יהיו כולם לעבודת בוראך, או לדבר הגורם עבודתו, שאפילו היה צמא ורעב, אם אכל ושתה להנאתו אינו משובח, אלא יתכוין שיאכל כפי חיותו, לעבוד את בוראו וכו'. ומסיים, כללו של דבר, חייב אדם לשום עיניו ולבו על דרכיו ולשקול כל מעשיו במאזני שכלו, וכשרואה דבר שיבא לידי עבודת הבורא יתברך יעשהו, ואם לאו לא יעשהו, ומי שנוהג כן, עובד את בוראו תמיד ע"כ.

ונראה בביאורו דזהו על דרך שאמרו (שבועות לה): כל הטפל לשם מלפניו נמחק, לאחריו אינו נמחק, שכבר קדשו השם, כיצד אלקיכם, כ"ם של אלקיכם אינו נמחק ע"ש. והיינו כיון שכתב מתחלה את השם, לכן גם אותיות החול הבאות אחריה מתקדשת בקדושתה, ואותיות כ"ם של אלקיכם יש לה גם כן קדושת השם. (ועיין בזה באור החיים הק' על הפסוק (דברים כ"ד) ואתם הדברים בה' אלקיכם וגו'). וכמו כן בכל עניני גשמיים, אם מקדשים הכוונה של לשם שמים מתחלה, אז מתקדש כל הדברים הגשמיים הנדבקים אליהם. ונראה דמהאי טעמא נקרא בדברי חז"ל הנאת עולם הזה בתואר 'לכם', לרמוז כי יש ליהנות מעולם הזה בכוונה לשם שמים, כמו אותיות 'כס' שהשם מקדשו. ויש לשלב כל עניני גשמיים 'לכם', להיות נטפל להשם לאחריו. וכדי להורות לנו, שקבלת התורה אין פירושו להיות מופרש מעניני עולם מכל וכל, שהרי הרבה עשו כרבי שמעון בן יוחאי ולא עלתה בידם, על כן בעינן בעצרת לכם לכולי עלמא, ובעינן 'לכם' דייקא, להיות העניני גשמיים נמשכים ונדבקים לכוונה של שם שמים, שהשם מקדשו. (ועיין בייטב פנים לשמיני עצרת אות ו' שפירש על דרך זה הכתוב עצרת תהיה 'לכם' (במדבר כ"ט-ל). ומאמרם (סוכה נה): קשה עלי פרידתכם ע"ש).

והנה במתן תורה נתעלו ישראל להיות כמלאכי מעלה, אני אמרתי אלקים אתם. ומבואר בלבוש (סימן תצד) וז"ל מפטירין במרכבה דיחזקאל, משום שבאותו היום באותו המעמד הנבחר השיגו כולם למעלת הנבואה וכו' ע"ש. אמנם אין דעת נותן התורה שישארו תמיד בזה המדריגה, אלא להעלות העניני גשמיים לשם שמים. ועל כן לא ניתנה התורה משמים ממעל, ולא מן הארץ מתחת, אלא הרכיב השמים להארץ, להורות כי יש לשלבם יחד, לעסוק בעניני ארציים אלא שהכוונה תהא בכל דבר לשם ה'.

וזהו שאמר ה' להם בסיומו של מתן תורה, אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם, שהצעת את השמים למטה על ההר, להורות על בכל דרכיך דעהו. והוסיף לומר להם, שובו 'לכם' לאהליכם, כל אחד ישוב לאהלו כמו שהיה מצבו קודם מתן תורה, אלא שיהיו כל מעשיו 'לכם',

לחסות 'תחת' כנפיו (רות ב-יב). ואם כן המות יפריד אותם, שנעמי תהיה על כנפי השכינה, ורות תחת כנפי השכינה.

*

ובדרשות חתם סופר השלם (רות דף תרה) כתב, שרות אמרה לנעמי, כי קבלת התורה שלה שבאת להתגייר חשובה יותר מקבלת התורה של נעמי, כי ישראל קבלו תורה בהכרח ואונס מיתה, שכפה עליהם הר כגיגית (שבת פח:), והגר מקבל בשמחה וברצון, על כן המות יפריד ביני וביניך, זהו האונס מיתה, היא ההפרד שביני ובינך, שאתה באונס ואני ברצון ושמחה ע"כ.

ויש לומר עוד על פי מה שכתב החיד"א בספרו פתח עינים (יבמות מז:), בהא דאמרו גר שנתגייר וכו', ומדוע לא אמרו גוי שנתגייר. והביא בשם האר"י הקדוש, דכל אלו הגרים בכל הדורות, נשמתם היתה במעמד הר סיני, וניצוץ נשמתם היא מבני ישראל, ובאו להם כל ימיהם הרהורי תשובה עד שבסופו של דבר מתגיירים, ולכן אמרו גר שנתגייר לרמוז על זה ע"כ.

והנה אמרו חז"ל (שבת פח:), דכל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה יצאתה נשמתן של ישראל, שנאמר (שיר ה-ו) נפשי יצאה בדברו. ומאחר שמדיבור ראשון יצתה נשמתן דיבור שני היאך קיבלו, הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם, שנאמר (תהלים סח-י) גשם נדבות תניף אלקים נחלתך ונלאה אתה כוננתה ע"כ. ונראה דזה היה רק בישראל שעמדו בגופם בהר סיני, אבל הגרים שרק ניצוץ נשמתם היה שם, לא היה זה. ועל כן אמרה רות לנעמי, כי המות יפריד ביני וביניך, גם אני הייתי שם במעמד הנבחר, וההפרד ביני ובינך, שאת על כל דיבור ודיבור יצאתה נשמתה, לא כן אצלי.

*

גם יש לומר כי נעמי הציעה לרות כל הקישויים שיש בדת ישראל, שתצטרך לטעום טעם מיתה בהנסיונות, ולהשאיר אלמנה גלמודה, כי עדיין לא נתגלה ההלכה של מואבי ולא מואבית. ועל זה השיבה, כי אצלי אין זה טעם מיתה, אלא על זה אני משתוקק שאוכל לעבוד את ה' בכל נפשי. ועל דרך שמצינו ברבי עקיבא שסרקו בשרו במסרקאות של ברזל, ושאלו לו תלמידיו עד כאן, והשיב להם, כל ימי הייתי מצטער על פסוק הזה ובכל נפשך (דברים ו-ה), ואפילו הוא נוטל את נפשך, אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנה (ברכות סא:).

והוא על דרך שמסופר בספר מעשה איש (ח"ב דף רח), שבחור אחד שאל בעצת בעל החזון איש זצ"ל, אם

הרבות שכרוכות בה, על כן מעלת הארץ חשובה יותר ממעלת השמים. אבל קודם מתן תורה, לחיות בארץ מגושמת בלי תורה, בודאי שעבודת השמים חשובה יותר. ולכן במתן תורה הוריד ה' את השמים להארץ, להורות שמעלה הארץ חשובה יותר, ונפלה השמים ממעלתה, והרכיז אותה למטה, ומעתה סדר החשיבות היא, השמים ושמי השמים והארץ וכל אשר בה.

*

אנו קורין מגילת רות בחג השבועות, אשר בה יסופר איך רות שהיתה בת מלכים, בת בתו של עגלון מלך מואב (סנהדרין קה:), עזבה את הכל, את עמה ואת מולדתה ואת ארצה, רק כדי להדבק בעם ה'. וזהו מוסר השכל לכולנו, וכמו שאומרים בשם צדיקים במעלת טבילה במקוה בכל יום, שהרי אנו רואים כי הטבילה בכחה לעשות מגוי ישראל, שאין הגר מתגייר רק בטבילה, ואם כן מכל שכן שבכחה להפוך יהודי גרוע להיות טוב יותר. ובחג השבועות כאשר אנו מקבלים על עצמינו עול התורה מחדש, נתבונן אם רות היתה יכולה לעזוב את העבר שלה, ולהתחיל חיים חדשים, מכל שכן שבידינו זרע אברהם יצחק ויעקב לשנות עצמינו ולהתעלות.

ולא כן עשתה ערפה, לא רצתה קבלת עול, היא שבה אל עמה ואל אלהיה. היא נשאה קולה ובכתה, אבל לא יכלה לשלוט על עצמה לקבל עול תורה. ומה היתה העתיד שלה, ילדה את גלית שציער את ישראל (סוטה מב:). לא כן רות, שלטה על יצרה, וקיבלה עול תורה, ומה היה שכרה, שיצתה ממנה מלכות בית דוד עד מלך המשיח, כי אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה.

והנה נעמי הסבירה לרות כל הקישויים שיהיו לה, אי אפשר לילך בכל מקום, ולעשות כל דבר, ורות השיבה, אל אשר תלכי אלך ובאשר תליני אלין עמך עמי ואלקיך אלקי. באשר תמותי אמות ושם אקבר, כה יעשה ה' לי וכה יוסיף, כי המות יפריד ביני ובינך (רות א-טו). ויש להבין סיום דבריה, למה המות יפריד ביניהם, הרי שתניהם יזכו לישיב יחד למעלה בגן עדן, ולהיות בהנהו חבורתא של נשים הצדקניות. ואולי יש לומר על פי מה דאיתא בזוהר הק' (הקדמה יג) דגיורא תחת גדפא דשכינתא ולא יתיר ע"ש. ובדברי תורה (מהדורא ז' אות סה) כתב מבעל הבני יששכר זי"ע שהגיה על דברי הזוהר, מכאן הוא אזהרה שלא לומר [בנוסח א-ל מלא רחמים], המצא מנוחה נכונה וכו' 'תחת' כנפי השכינה רק לגר, אבל לישראל צריך לומר 'על' כנפי השכינה ע"ש. וכן אמר בועז לרות, ישלם ה' פעלך וגו', אשר באת

דבוק לה' מלאחריו, מקרב זיין די דברים של חול צו קדושה, און עס ווערט נתחלף אויף קדושה.

די נסיונות אויף די גאס איז זייער גרויס. איך וועל נישט אריין גיין יעצט אין קיין אריכות פון די טעכנאלאגישע כלים וואס איז דא, וואס זיי זענען מעביר את האדם על דעתו ועל דעת קונו, עס איז מעביר דעם מענטש פונעם אייבערשטן, עס איז מעביר דעם מענטש פון מענטשהייט, עס איז נישט קיין 'אנשי' און נישט קיין 'קודש', מען איז נישט קיין 'מענטש'. עס איז נישט דא קיין 'קודש', מען איז נישט 'איידל'. ער איז נישט קיין מאן אין שטוב, און ער איז נישט קיין טאטע פאר זיינע קינדער. ווען ער ארבעט ביי יענעם איז זיין קאפ נישט דארטן. מען קען זיך דינגען ווי ווייט עס איז א ערליכע פרנסה, אז מען נעמט אוועק די צייט פונעם בעל הבית, אויף אנדערע זאכן. און ווען עס קומט צום לערנען, איז זיין קאפ נישט דארטן ביים לערנען.

יעדער דארף זיך מאכן גדרים וסייגים דערויף, אפילו עס איז שווער! פאר רות איז געווען אסאך שווערער אלעס איבערצולאזן, און אריינגיין אין א נייע וועלט אינגאנצען! די הבלי הזמן פארדרייען, און מען ווערט אריינגעשלעפט דערין, יעדער איינער אויף זיין וועג. עס האט זיך אנגעהויבן באונס, און נאכדעם ברצון. אבער דאס איז אונזער קבלת התורה, איך וויל זיין א איד, און דער אייבערשטער וועט באצאלן אויף דעם. מיר קענען טוהן אזוי ווי ערפיה, אדער מיר קענען אויסקלויבן צו גיין אין דעם גוטן וועג אזוי ווי רות, און דער באשעפער באצאלט נאכדעם גוטע דורות, אזוי ווי מען זעהט ווי דער אייבערשטער האט באצאלט פאר רות.

און ווי פריער גערעדט, דער עיקר הייבט זיך אן מיט לימוד התורה. בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין (קידושין ל), יעדער איד דארף האבן יעדן טאג א שיעור קבוע צו לערנען, און נישט מבטל זיין קיין איין טאג. אין אדם לומד אלא במקום שלבו חפץ, ס'איז דא ב"ה א אויסוואל פון מסגרת'ן וואס מען לערנט אדורך מסכתות, ביי אונז איז דא די מסגרת פון 'ובהם נהגה', און מען דארף זיך מתדבק זיין אין די חבורה, אפילו מען האט אויך אנדערע שיעורים. עס איז א עול, מען דארף אנקומען יעדן טאג דעם בלאט וואס מען לערנט.

און עס איז נישט גענוג וואס מען לערנט, ווייל מען דארף לערנען דעם דף, נאר עס איז אויך זייער וויכטיג צו נעמען בחינות דערויף. אויב מען דארף זיך פארהערן, און נעמען בחינות יעדע חודש, טראכט מען אריין אין די גמרא די גאנצע וואך, און מען לערנט עס אנדערש. ווען מען חזר'ט איבער, ברענגט עס אריין אן איידעלע אטמאספער

להסכים לשידוך עם בחורה ממשפחה מיוחסת, ואביה ציין מעלתה שמוכנה להקריב קרבן להינשא לבן תורה, הגם שהחיים עמו קשים הם. הגיב רבינו ואמר, שאם הבחורה רואה בחיים עם בן תורה כ'קרבן', ואינה מבינה את האושר הטמון בזה, היא אינה מתאימה להינשא לבן תורה, ויעץ לבחור השואל שלא לגשת לשידוך, (הובא בספר טעם ודעת פרשת ויצא עמ' קמו). וזהו שאמרה רות, רק המות יפריד ביני וביניך, מה שאת רואה זאת כמסירת נפש, הקישויים שיש בהם טעם מיתה, זהו הפירוד של ביני וביניך, אצלי זהו האושר האמיתי שאוכל לזכות בחיי לעבוד את קוני בתמימות בכל המצבים.

*

יעדער איינער האט געהאט גוטע מחשבות דעם יום טוב, און מען האט מקבל געווען אויף זיך צו גיין בדרכי התורה, דארף מען וויסן אונזער חשיבות. די פרייליכקייט וואס מען האט אין א שטוב, איז נאר ווען מען שטעלט אויף א שטוב פון תורה. עס איז נישטא נאך אזא גליק אין די וועלט, ווי א שטוב וואס פירט זיך ערליך אין דרכי התורה. עס איז נישט דא קיין שענערע לעבן, ווי א לעבן וואס מען פירט זיך על פי דרכי התורה.

און ביים דינען דעם אייבערשטן דארף מען געדענקן, שובו 'לכם' לאהליכם, מען פארלאנגט נישט פון א מענטש איבערצולאזן די וועלט, נאר האלט עס אן אזוי ווי ביז יעצט. דינען דעם אייבערשטן ערליך, מיט א ריינע מחשבה בלתי לה' לברו. טוהן וואס דער רבוננו של עולם פארלאנגט פון אונז מיט א ערליכקייט, וואס מען טוט זאל זיין מיט א כוונה לשם שמים, דעמאלטס איז מען א עובד ה' תמיד. שובו לכם לאהליכם, מען זאל צוריק גיין צו אלעם וואס איז געווען פארדעם, און זען זיך צו פירן ערליך. עס איז דא א ווארט פונעם רבי'ן פון קאצק, ואנשי קודש תהיון לי (שמות כב-ל), דער אייבערשטער בעט נישט פון מענטשן צו זיין מלאכים, מלאכים האט ער גענונג אויבן אין הימל, פון אונז בעט מען 'אנשי קודש', מענטשליך הייליג. זיי א מענטש ווייטער, אלע עניני גשמיות קען מען טוהן אזוי ווי פארדעם, אבער אנשי קודש תהיון לי, מען מוז זיך פירן מיט קדושה.

די וואס דער אייבערשטער האט געהאלפן אז זיי זענען תורתן אומנתן, דארפן וויסן די צווייטע העלפט, אז פאר משה רבינו האט דער אייבערשטער געזאגט, ואתה פה עמוד עמדי, דו גיי נישט לאהליך, ווייל זוכה זיין צו תורה, דארף מען זיך אפזונדערן פון עניני עולם הזה. אבער דער וואס האט נישט זוכה געווען דערצו, דארף וויסן אז מען קען דינען דעם אייבערשטן אויך בביתו. שובו 'לכם' לאהליכם, איר קענט זיך אויפפירן אין אלע עניני רשות, אז עס זאל זיין

אין שטוב, א תורה'דיגע אטמאספערע. און ווען די קינדער קוקן דאס צו, ווערט ער חשוב'ער אין די אויגן פון זיין בני בית, זיין קאפ ליגט אין לערנען, ער פארהערט זיך, און מען איז מחשיב די תורה וואס מען לערנט.

עס איז נישט שווער, עס איז היינט זייער גרינג צו לערנען. אמאל האט מען זיך געדארפט פלאגן אויף א בלאט גמרא, און היינט קען מען אזוי גרינג אנקומען דערצו. און אז מען הייבט אן לערנען, הייבט מען אן צו שפירן דעם טעם פון תורה, טעמו וראו כי טוב ה', און מען האט נאכדעם א חשק צו ענדיגן נאך א מסכת און נאך א מסכת. עס איז דא מענטשען וואס זאגן, ווען מען וועט אנהייבן א נייע מסכת דעמאלטס וועל איך אנהייבן. מען דארף אריינשפרינגען יעצט! נישט ווען מען וועט אנהייבן א נייע מסכת, נאר תיכף נאך יום טוב! נישט קיין חילוק ווי מען האלט, אפילו אינמיטן א פרק, עס שטייט נישט אין ערגעץ אז מען דארף קענען א גאנצע מסכת אויף אמאל. נעמען אויף זיך, זיך צו צושטעלן צו איינע פון די מסגרת'ן, הייב אן מיטצולערנען דעם שיעור וואס מען לערנט, עס זאל זיין ביי דיר א חק ולא יעבור, איך וועל נישט אוועקגיין דערפון. לימוד התורה וואס א איד לערנט, דאס האלט אים ביי יודישקייט, דאס גיט אים כח ער זאל קענען עומד זיין אין די נסיונות הזמן. - און יעצט איז די צייט, ווען מען גייט אוועק פונעם יום טוב, דארף מען נעמען אויף זיך עול תורה, זיין צוגעבינדען צו תורה שטענדיג.

מען גייט אריין אין די זומער טעג, יעדער ווייסט די שוועריקייטן וואס זומער האט אין זיך, אבער פון די אנדערע זייט, עס קען זיין זייער א דערהויבענעם זמן פאר א מענטש. צוויי חדשים וואס מען ארבעט נישט אזוי שווער, מען גייט אויף וויקעישאן, קען זיך יעדער נעמען א עקסטערע מסכת אפצולערנען אין די צוויי חדשים - אויסער די שיעורים וואס מען לערנט - דעמאלטס וועט זיין זומער זיין אן אנדערער זומער, און זיין שטוב וועט זיין א אנדערע שטוב.

עס איז דא היינט ספרים וואס קומען ארויס, תולדות פון צדיקים, גדולי ישראל, חכמי ישראל, צדיקים פון פריער'דיגן דור, און עס איז זייער שיין באארבעט היינט, עס איז זייער גוט צו ליינען, עס איז דא דערין זייער אסאך מדות טובות מיט ערליכקייט, און צדקות. - סיפורי צדיקים איז זייער א גרויס ענין, דאס מיינט נישט דוקא צו רעדן פון א מופת פונעם רבי'ן וכדומה, נאר פון די געוואלדיגע עבודה

וואס זיי האבן געדינט דעם אייבערשטן. צו איז עס ערליכקייט, צו איז עס פנימיות, וואס פאר א איידלקייט און מדות טובות זיי האבן געהאט. ווען מען ליינט אדורך א ספר פון א אדם גדול, מאכט עס א געוואלדיגע רושם אויפן מענטש. פון יעדע בלעטל, קען מען זיך אראפלערנען א געוויסע מדה וואס איז נוגע וויאזוי מען דארף זיך צו פירן. אפילו ווען מען האט נישט קיין צייט צו לערנען שווערע לימודים, דארף יעדער נעמען א ספר תולדות פון איין גדול בישראל, און דאס אדורכלערנען און אדורכקוקן במשך דעם זומער, און עס וועט מאכן א געוואלדיגן רושם אויף יעדן איינעם. דאס איז דער עיקר, צו דינען דעם אייבערשטן א ערליכע עבודה, דינען דעם באשעפער וויאזוי מען קען.

דער אייבערשטער זאל געבן, אז מען זאל זיך קענען מיטנעמען פון דעם יום טוב אסאך השפעות טובות. איך האב געזעהן שטיין, אז דער תפארת שלמה האט אמאל געהאט א גרויסן עולם וואס איז געקומען אויף יום טוב שבועות, וואס מען האט זיך נישט גערישט אויף אזא גרויסן עולם, און עס איז נישט געווען צוגעגרייט געהעריג פארן ציבור אז מען זאל קענען עסן געהעריג, און מען האט אזוי געדארפט הונגען איבערן יום טוב, האט ער מוצאי יום טוב געזאגט פאר די חסידים, עס האט דאך ענק געפעלט 'לכם' דעם יום טוב, זאלט עטץ געבענטשט ווערן שובו לכם לאהליכם, עטץ זאלטס מיטנעמען די השפעה פונעם 'לכם' אין ענקערע געצעלטן. דער אייבערשטער וועט צושיקן דעם 'לכם' וואס האט געפעלט אינעם יום טוב, וועט ער שיקן אי"ה אויף א גאנץ יאר.

מען גייט שוין אוועק פונעם יום טוב, זאל דער יום טוב ברענגען אלע השפעות טובות, ווי דער פסוק זאגט, אז ווען מען וועט צוהערן די ווערטער פונעם אייבערשטן וועט זיין אלע ברכות. אז מען איז מקבל אויף זיך עול תורה, עס וועט זיין ביי אונז א פרישע קבלת עול תורה, וועט מען זוכה זיין מיטצונעמען די השפעה פונעם יום טוב. דער אייבערשטער זאל העלפן, אז דער כלל ישראל זאל געהאלפן ווערן יעדער איינער מיט וואס ער דארף צו האבן, מזמין זיין פרנסה בהרחבה אין אלע יודישע שטיבער, מען זאל זעהן אסאך נחת דקדושה בנים ובני בנים עוסקים בתורה, מען זאל זיך קענען האלטן ביי די קבלות וואס מען האט גענומען אויף זיך אין דעם יום טוב, און מיר אלע זאלן זוכה זיין אינאיינעם אקעגן גיין משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

הגליון הזה נתנדב על ידי

הרב ר' אלי פישער שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונות בארומים בנו למול מצב	הרב ר' יודא פישער שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונות בהולדת בתו למול מצב	ב"ק הנה"ק רבי אשר אנשיל בן רבי יהונתן בנימין זצוק"ל הי"ד אבד"ק סערדאהעלי - בעל ולאשר אמר ובנו הנאמן רבי משה יהודה כ"ץ זצוק"ל הי"ד רב הצעיר דקעד"י סערדאהעלי - בעל ויגד משה שנעקדה כ"ץ סיון תשרי לפ"ק ת.נ.צ.ב.ת.	מנה"ר ר' דוד מענצער הי"ד לרגל השמחה השרויה במעונות בהולדת בנו למול מצב	מנה"ר ר' גבריאל טובל הי"ד לרגל השמחה השרויה במעונות בהולדת בתו למול מצב	מנה"ר ר' נחום יודא שווארץ הי"ד לרגל השמחה השרויה במעונות בהכנס בנו לעול התורה והמצות
--	--	--	--	---	--